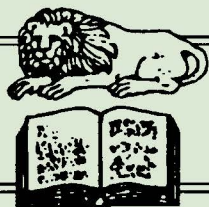
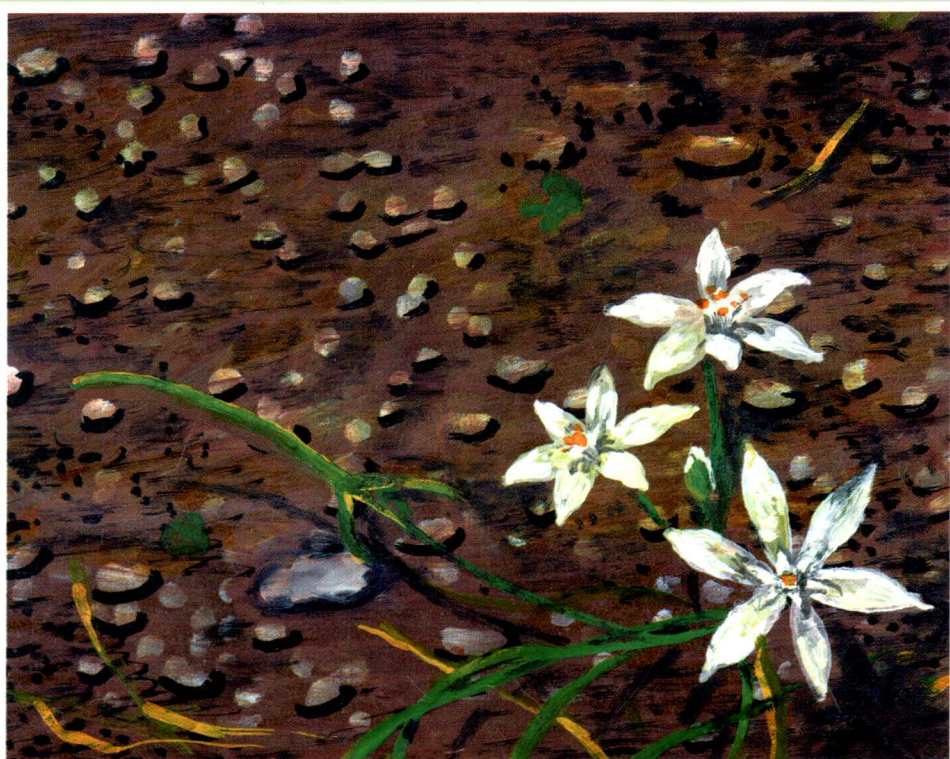

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

28. szám

Nyár '97

Szent Jeromos Bibliatársulat

« « « Budapest, 1997 » » »

Tartalomjegyzék

A puszta kizöldül (Vágvölgyi Éva rajza)	címfotó
Ajánlás	1
Csendes percek	2
Szentírásmagyarázat az Egyházban (Pápai Bibl. Bizottság)	3
A diákonos az Újszövetségben (Gaál Endre)	9
<i>Melléklet: Élő Ige Bibliaiskola, 18. óra</i>	[137-144]
A magyar bibliafordítások története (Gyürki László)	17
Hong Kong-i útinapló (Nagy József)	21
Lágerélet és Szentírás (Olofsson Placid OSB)	23
Hírek, információk (Székely István)	25
Olvasóink kérdezik	27
A lakodalom (Népi Biblia)	28
Társulatunk életéből	29
Megjelent az olcsó Zsebbiblia!	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
Szentírástudományi, bibliaismereti folyóirat
lelkipásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6 Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő, csütörtök 9-17 * 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Gödi Print Kft.

Ajánlás

A Biblia legerjedtebb első teljes latin nyelvű fordítása, a »Vulgáta« Szent Jeromosnak, a Biblia tudósának nevéhez fűződik. Az ő fordítása nyomán készültek az első magyar fordítások is, többek között Káldi György katolikus fordítása 1607-ben. Ennek új magyar átdolgozása kerül most kezünkbe. Figyelembe veszi az 1986-ban megjelent Neo-Vulgáta kiadását, és az eredeti nyelvű bibliai szövegeket. Alkalmazkodik a mai magyar nyelvhez, de megőrzi az Isten szavának mindnyájunk által jól ismert kifejezéseit. Tartalmazza Jézus Krisztus Egyházában, a kinyilatkoztatás teljességét őrző, eligazító magyarázatokat. – Köszönet érte mindazoknak, akik kiadására vállalkoztak. Munkájuk járuljon hozzá a keresztény magyar élet megújulásához.

Szolgálja az új magyar Biblia-kiadvány minden Istent kereső ember földi és örök boldogulását. – A régiek is olvasták, hogy »minden Istentől sugalmazott Írás alkalmas a tanításra, ... hogy Isten embere tökéletes és minden jótetre kész legyen« (2 Tim 3,16-17). – A Biblia új fordítását olvasva igazolódjék bennünk is az apostol szava.

Seregély István egri érsek
a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnöke
(a most megjelent KNB biblia előszavából)

A tettek gyökere a gondolat

Tetteink a gondolatainkban gyökereznek.

A gondolataink pedig a szívünkben táplálkoznak.

A tiszta szívű ember gondolatai tiszták,
áttetszők, igazak, szentek.

A tiszta, áttetsző, világos, szent gondolatokból
pedig tiszta, áttetsző, igaz, szent tettek fakadnak.

»Ha szent a gyökér, szentek lesznek az ágak is«. Róm 11,16

»Minden féltve őrzött dolgnál jobban óvd a szívedet, mert onnan indul ki az élet«. Péld 4,23

»A jó ember szívének jó kincséből jót hoz elő«. Lk 6,45

»Minden tervnek a szív a gyökere«. Sir 37,17

»Mindaz, aki bűnös kívánsággal asszonyra néz, szívében már paráználkodott vele. Ezért ha jobb szemed megbotránkoztat, vágd ki és vedd el magadtól. Inkább egy tagod vesszen oda, semhogy egész tested gehennára kerüljön«. Mt 5,28-29

Vajon a szem az, a kéz az, ami bűnös?

Vajon az asszony a bűnös, akire a szem néz?

Nem, hanem a gondolat. A szívünket csak az Úr tudja megtisztítani, de a gondolatainkat mi magunk. Ugyanúgy, ahogy a letört virágot nem tudjuk többé visszaforrasztani a szára, úgy a szív letört ártatlanságát és tisztaságát nincs hatalmunkban visszaadni. Erre csak maga Isten képes, csak ő tud újjáteremteni minket:

»Új eget és új földet teremtek.« Iz 65,17

»Új szívet adok nektek és új lelket oltok belétek.« Ez 36,16

»Íme, újjáalkotok mindent.« Jel 21,5

Vágvölgyi Éva

Pápai Biblikus Bizottság

SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN

(Folytatjuk a szöveg közlését Székely István fordításában)

IV. SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

Bár a szentírásmagyarázat az egzegéták sajátos feladata, mégsem egyedül az ő kiváltságuk. Az Egyházban a Biblia magyarázata több, mint a szövegek tudományos elemzése. Az Egyház számára a Szentírás nem egyszerűen saját keletkezését történelmileg dokumentáló gyűjtemény. A Biblia üzenetét Isten szavaként fogadja, amely itt és ma hangzik el az Egyházhhoz és az egész világhoz. Ennek a hitbéli meggyőződésnek következménye, hogy a sugalmazott szövegeket aktualizáljuk, beépítjük a kultúrákba (»inkulturáljuk«), s azok hatást fejtenek ki az Egyház életében: a liturgiában, az egyéni »lectio divina«, 'szent olvasás' során, a lelkipásztori munkában és az ökumenikus találkozóskban.

A/ Aktualizálás

Amint az előző fejezetben láttuk, már magában a Bibliában tapasztalhatjuk az aktualizálás gyakorlatát: a későbbi szerzők egyes régebbi szövegeket új összefüggések fényében átértelmeznek, és Isten népének akkori (újabb) állapotára vonatkoztatnak. A szövegek hívő közösségekben való aktualizálásának alapja is ugyanez a meggyőződés a Szentírás mindig élő voltáról.

1. Elvek

Az aktualizálás gyakorlata a következő alapokon nyugszik:

Az aktualizálás lehetséges, mert a bibliai szöveg értelmi gazdagsága tartós értéket nyújt minden kor és minden kultúra számára (ld. Iz 40,8; 66,18-21; Mt 28,19-20). A bibliai üzenet képes arra, hogy minden nemzedék értékrendszerét és magartartási normáit viszonylagossá tegye, és ugyanakkor elmélyítse.

Aktualizálásra szükség van, mert – bár a Biblia szövegeinek üzenete örökértékű – azokat mégis múltbeli helyzetek hatása alatt és eltérő korok nyelvén fogalmazták meg. Hogy megmutat-

hassuk, mit jelentenek ezek a szövegek a mai emberek számára, üzenetüket feltétlenül a jelen helyzetre kell vonatkoztatni, és mai nyelven kell kifejezni. Ezért a hermeneutikának azon kell fáradoznia, hogy a történeti kötöttségeken átlépve elérje az üzenet lényeges elemeit.

Ezen túlmenően az aktualizálásnak állandóan figyelnie kell azokra a sokrétű összefüggésekre, amelyek a keresztények Szentírásában az Új- és Ószövetség között fennállnak. Hiszen az Újszövetség beteljesítése, ugyanakkor túllépése az Ószövetségnek. Az aktualizálás a két Szövetség ilyen dinamikus egységének erőterében történik.

Az aktualizálást mindig a hívó közösség élő hagyományának dinamikája hozza létre. Ez pedig egyértelműen utódja azoknak a közösségeknek, amelyekben a Szentírás ketetkezett, s ahol megőrizték és áthagyományozták azt. A hagyománynak kettős szerepe van az aktualizálásban: egyrészt megővja azt az elhajló értelmezésektől, másrészt gondoskodik az eredeti dinamika továbbviteléről.

Az aktualizálás tehát semmi esetre sem jelenti a szövegek manipulálását. Nem arról van szó, hogy a bibliai szövegekbe új véleményeket vagy ideológiákat olvassunk bele, hanem arról, hogy becsületesen nyomozzuk ki azt az üzenetet, amit ezek a szövegek a mai kor számára tartalmaznak. A keresztény Egyházban a Biblia szövege minden korban élő tekintély. Bár a keletkezése óta sok évszázad múlt el, megmarad annak a kiváltságos útmutatónak, amelyet nem lehet manipulálni. Az Egyház tanítóhivatala »nincs fölötte az Isten szavának, hanem szolgálja azt, amennyiben csak azt tanítja, ami át van hagyományozva. Isteni parancs alapján, a Szentlélek vezetésével áhítatosan hallgatja, szentül őrzi és hűségesen kifejti azt« (Dei Verbum, 10).

2. Módszerek

A felsorolt elvekre épülnek az aktualizálás különféle módjai.

Az aktualizálást, amely már a Bibliában is megfigyelhető, tovább gyakorolták a későbbi zsidó hagyományban, mégpedig – amint a targumok és a midrások tanúsítják – többféle eljárás szerint: felvonultatva a párhuzamos helyeket (gezerah savah),

változtatva, mással felcserélve a szöveg olvasási módját ('al tiq-ré), második értelmet adva (tarté misma') stb.

Az egyházatyák a maguk részéről a tipológia és az allegorizmus felhasználásával aktualizálták a bibliai szövegeket, úgy, hogy azok érthetően vonatkozzanak saját koruk keresztényeinek helyzetére.

Ma az aktualizálás során figyelembe kell venni a gondolkodási módok és a magyarázat módszereinek fejlődését is.

Minden aktualizálásnak feltétele a szöveg helyes egzegézise, amely megállapítja a *szó szerinti értelmet*. Ha a szöveget aktualizáló olvasó maga nem képzett a szentírásmagyarázatban, akkor megfelelő eligazítást kell keresnie, amely lehetővé teszi, hogy találó és hibátlan magyarázatot adjon.

Az aktualizálásnak egyik legbiztosabb és legtermékenyebb módja, ha a Szentírást magával a Szentírással értelmezzük; ez vonatkozik például az Ószövetségnek azokra a szövegeire, amelyek új jelentést nyertek vagy már magában az Ószövetségben (pl. a Kiv 16-ban szereplő manna a Bölcs 16,20-29-ben), vagy az Újszövetségben (ugyanaz a Ján 6-ban). Mi, keresztények, egy bibliai szöveg aktualizálása során nem tekinthetünk el attól, hogy azt Krisztus titkára és az Egyházra vonatkoztassuk. Nem volna helyes például, ha a keresztények felszabadító harcának mintájaként csak ószövetségi epizódokat vonultatnánk fel (Kiv; 1-2 Makk).

A hermeneutika tudománya az aktualizáló értelmezéshez három lépést javasol: 1/ az igét egy adott helyzetben hallgatjuk; 2/ kiválasztjuk a jelen helyzetnek azokat a vonatkozásait, amelyeket a bibliai szöveg megvilágít vagy kérdéssé tesz; 3/ a bibliai szövegek értelmi gazdagságából kikeressük azokat az elemeket, amelyek alkalmasnak látszanak a jelen helyzet pozitív átalakítására, összhangban Isten üdvözítő akaratával Krisztusban.

Az aktualizálásnak köszönhetően a Biblia képes megvilágítani sok mai problémát, pl. az egyházi szolgálatokkal (tisztségekkel) kapcsolatos kérdéseket, az Egyház közösségi természetét, a szegények iránt való különös elkötelezettséget, a felszabadítási teológiát, a nők helyzetét stb. Az aktualizálás eliga-

zítást adhat olyan, a mai ember számára fontos értékekkel kapcsolatban is, mint a személyiségi jogok, az emberi élet védelme, a természet megőrzése, a törekvés egyetemes békére.

3. Határok

Minden aktualizálásnak – hogy összhangban maradjon a Bibliában kifejezett üdvözítő igazsággal – tiszteletben kell tartania bizonyos határokat, amelyeket nem léphet át.

A Szentírás minden értelmezése szükségszerűen leszűkített, mégis el kell utasítani a bibliamagyarázat *irányzatos* (tendenciózus) módjait. A Biblia szövege nem válhat mentséggé és egyoldalú célok kiszolgálójává (amint ez egyes szekták, pl. a Jehova tanúi aktualizálásaiban történik).

Az aktualizálás értékét veszti, ha a bibliai szöveg alapvető irányultságaival *összeegyeztethetetlen elméleti alapfeltevésekre* támaszkodik, például olyan racionalizmusra, amely szembenáll a hittel, vagy az ateista materializmusra.

Természetesen el kell utasítanunk minden, *az evangéliumi igazságossággal vagy szeretettel ellentétes* aktualizálást is, pl. az olyanokat, amelyek fajgyűlöletet, antiszemitizmust, férfi vagy női szexuális szabadosságot akarnak levezetni a bibliai szövegekből. Különös eréllyel és teljesen a II. Vatikáni Zsinat szellemében (Nostra Aetate, 4) feltétlenül meg kell akadályozni az Újszövetség bizonyos szövegeinek olyan aktualizálását, hogy azok a zsidókkal szemben ellentétes beállítottságot kelthessenek, vagy azt erősíthessék. Éppen ellenkezőleg, a múlt tragikus eseményeinek ismételten nyomatékosan arra kell emlékeztetniük bennünket, hogy az Újszövetség kijelentései szerint a zsidók Isten előtt »kedvesek« maradnak, »Isten ugyanis nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását« (Róm 11,28-29).

Az ilyen elhajlásokat megelőzzük, ha az aktualizálás helyes szövegmagyarázatból indul ki, és – az egyházi tanítóhivatal vezetésével – az élő hagyomány távlatában történik.

Ugyanakkor a kisiklások veszélye nem gátolhat meg bennünket annak az elháríthatatlan feladatunknak a teljesítésében, hogy a Biblia üzenetét eljuttassuk korunk embereinek fülébe és szívébe.

B/ Inkulturáció

Az aktualizálás által válik lehetővé, hogy a Biblia minden korban megteremje gyümölcsét. Ezzel párhuzamos az a fáradozás, amely arra irányul, hogy ezeket az értékeket a világ különböző országaiban és kultúrkörében meghonosítsuk, azokba beépítsük. Az inkulturáció gyökereztetli meg a Biblia üzenetét a kultúra legkülönbözőbb területein. Természetes azonban, hogy a kultúrák között egyezések is vannak. Bizonyos értelemben minden hiteles kultúra hordoz egyetemes értékeket, amelyek ugyanazon egy Istentől származnak.

Az inkulturáció teológiai alapja az a hitbeli meggyőződés, hogy Isten szava magasabb szintre emeli (»transzcendálja«) azokat a kultúrákat, amelyekben megszólal, valamint hogy képes belépni más kultúrákba, és azokban tovább élni, s így minden embert a saját kulturális közegében tud elérni. Ez a meggyőződés magából a Bibliából ered, amely már a Teremtés könyvétől kezdve egyetemes távlatokkal rendelkezik (Ter 1,27-28). Ez folytatódik az Ábrahám és utódai által minden népre kiáradó áldás ígéretével (Ter 12,3; 18,17-18), majd végérvényesen teljesül, amikor a keresztény igehirdetés eljut »minden néphez« (Mt 28,18-20; Róm 4,16-17; Ef 3,6).

Az inkulturáció első lépése az, hogy a sugalmazott Írást *lefordítják* más nyelvre. Erre a fokra már az Ószövetség korában eljutottak, amikor a Biblia héber szövegét szóban arámra (Neh 8,8.12) és írásban görögre fordították. Egy fordítás valójában mindig több, mint az eredeti szövegnek egyszerű áttétele egy másik nyelvre. Valamely nyelvről egy másikra való áttérés szükségképpen magával hozza a kulturális közeg megváltozását: egy új nyelvben nem ugyanazok a fogalmak, s eltérő a jelképek jelentése is, mert azok más gondolkodási hagyományokból és eltérő életformákból származnak.

A görögül írt Újszövetségben minduntalan felfedezhetjük az erőteljes inkulturációt, hiszen ez az írás Jézus palesztinai üzenetét a zsidó-hellénista kultúrába ülteti át, s ezáltal kifejezi azt világos szándékot, hogy átlépje egy meghatározott kulturális környezet határait.

Bár a fordítás döntő fontosságú, önmagában mégsem elég a bibliai üzenet valódi inkulturálásához. Folytatódnia kell olyan

magyarázatban, amely a Biblia üzenetét mélyebb kapcsolatba hozza a gondolkodási és kifejezési módokkal, az érzésvilággal és életmóddal, amelyek a sajátjai valamennyi helyi kultúrának. A magyarázat után következnek az inkulturáció további lépcsői, és ezek elvezetnek a helyi keresztény kultúra kialakításához, amely hatással van a lét valamennyi területére (imádság, munka, társadalmi élet, népszokások, jog és törvények, tudomány és művészet, filozófiai és teológiai gondolkodás). Isten szava valójában mag, amely a saját földterületéről mindazt magába szívja, ami a növekedéséhez és terjedéséhez szükséges (vö. Ad Gentes, 22). Ezért a keresztények (férfiak és nők egyaránt) igyekezzenek felismerni, »milyen kincsetek osztott ki a népeknek a bőkezű Isten. Együttal igyekezzenek ezeket a kincsetek az evangélium fényébe állítani, felszabadítani, és az üdvözítő Isten uralma alá visszavezetni« (Ad Gentes, 11).

Amint láthatjuk, itt nem egyirányú folyamatról van szó, hanem »kölcsonös gazdagításról«. Egyrészt a különböző kultúrákban található értékek lehetővé teszik, hogy Isten szava új gyümölcsöket teremjen, másrészt Isten szavának fényében kiválasztódik a kultúrákban rejlő igazi érték, s különvállik attól, ami bennük negatív. Így kibontakozhatnak az illető kultúra legjobb elemei. A Jézus személyéhez, húsvéti titkának hatóerejéhez és az ő Egyház iránti szeretetéhez való igazi hűség meg fog akadályozni a tévedéseket: az üzenet felszínes »beillesztését« és a szinkretista keveredést (ld. Ad Gentes, 22).

A keresztény Keleten és a Nyugat országaiban az inkulturáció már az első századoktól kezdve folyt, és jól láthatóan igen gyümölcsöző volt. Sohasem szabad azonban befejezettnek tekintenünk az inkulturációt. Mindig újra munkálnunk kell, hiszen egyetlen kultúra sem befejezett. Más a helyzet azokban az országokban, amelyekben az evangélizálás csak a kezdeteknél tart. Ezekben ugyanis valóban elkerülhetetlen, hogy a hithirdetők abban a formában viszik el hozzájuk Isten szavát, ahogyan az kezdetben a saját hazájukban inkulturálódott. Az új helyi egyházaknak ezután azon kell fáradozniuk, hogy túlhaladják a Bibliának azt a számukra idegen megközelítését, és olyanná alakítsák azt, amely saját országuk kultúrájának megfelel.

Folytatjuk.

Gaál Endre

A diakonos az Újszövetségben

Bevezető:

Egy francia újság az ősegyházi diakonusokról szóló cikkével igen nagy meglepetést okozott nekem. A cikk rámutatott arra, hogy az Apostolok cselekedetei sem 'a hét' beiktatásának elbeszélése során, sem egyéb, velük foglalkozó helyeken nem nevezi őket diakonusoknak. Először Szent Iréneusznál, a 2. század végén található a 'hét'-re a diakonos elnevezés. Ez a tény indított arra, hogy közelebbről megvizsgáljam a diakonos szó újszövetségi dimenzióit, gazdag jelentéstartalmát.

I. A szó értelmezése a pogány görögsegnél; ószövetségi vonatkozások

A diakonein – és a képzett szavak – **a görög szóhasználatban** a szolgálat egy speciális formáját jelölik elsősorban, az **asztal szolgálatát**.

Ez magában foglalta az előkészítést, a megterítést és az étkezés közbeni kiszolgálást, asztalfelügyeletet.

Természetesen elterjedt az **általánosabb** értelme is, egyéb-fajta szolgálatok végzése, de mindig mögötte érezhető az alávettség gondolata és tudata: aki szolgálatot tesz, az alacsonyabbrangú, valamiféle hatalmi függőségben van attól, akinek szolgálatot tesz.

Éppen ezért a görög szellem, amely nagyra értékelte a szabad polgár státusát, és az emberi méltóságot tulajdonképpen ennek fényében értelmezte, az ilyen szolgálatokat lealacsonyítóknak és méltatlannak érezte a szabad ember értékrendjében. Ez alól csak egy kivétel volt, a közösség, a **városállam** szolgálata. Ezt nemes dologként tartották számon.

A **zsidóságban** más a helyzet. Bár a LXX fordítás nem használja a diakoneuó-t, helyette a düleuein a szokásos, illetve Isten felé latreuó, leiturgein ígéket kedveli. Mégis, a szolgálatról másképpen gondolkodott az Ószövetség népe:

Tanulmány

1. A keleti felfogás szerint az Úr-szolga viszony egy marandó adottság, ahol egy tekintélyes, nagyhatalmú Úr szolgálata igenis előnyös, jó dolog.

2. Másrészt, pl. a Lev 19,18 szerint, a felebaráti szeretet parancsa nyitottabbá teszi a szívet a szolgálatra: nem társadalmi alá- vagy fölérendeltség kérdése a másoknak tett szolgálat, hanem emberi kötelezettség, melyet a segítség Istentől szabott parancsaként értékel.

II/1. Az **Újszövetségben** azonban egészen sajátos hangsúlyt nyer a diakonia eszméje. (EVANGÉLIUMOK).

Ez részben arra vezethető vissza, hogy Jézusnál a szeretet parancsa valóban főparancsá lép elő, részben pedig arra, hogy Jézus a maga küldetését a diakonein fogalomkörével értelmezi:

Mk 10,45 »Az Emberfia nem azért jött,

 hogy neki szolgáljanak (diakonéthénai),

Mt 20,28, hanem hogy ő szolgáljon (diakonésai)

 és életét adja váltságul sokakért.«

Lk 22,24-27: a tanítványok közötti versengésre reagálva:

»A legnagyobb legyen olyan, mintha a legkisebb volna, az előljáró pedig, mintha szolgáló volna (diakonón). Mert ki a nagyobb, aki az asztalnál ül, vagy aki felszolgál (diakonón); nyilván az asztalnál ülő. Én mégis úgy vagyok köztetek, mint aki szolgál (diakonón).«

Érdekes, hogy Szent Lukácsnál a kiindulókép – az asztal-szolgalat – még a szó eredeti jelentését őrzi, mégis a versengésszituáció jelzi, hogy már általánosabban kell érteni a szót: a szolgálat a földi hatalmasságok ellenképeként a krisztusi vezető tulajdonsága kell, hogy legyen: a teljes odaadottság keresztény értelmű szolgálata, amire a szenvedésre készülő Jézus ad példát.

Ugyanígy Márknál is: a szolgálatot a váltságul odaadott élet valóságával értelmezi.

Itt nemcsak jócselekedetről, segítsérről van szó, hanem egy **belső értékrendi irányultságról, lelkületről.**

Az evangéliumokban a szóhasználat lényegileg ezt a krisztusi álláspontot tükrözi:

Jelenthet szoros értelemben vett asztal-szolgálatot:

– így az éber szolgák, akiket ébren talál uruk megérkezésekor, és asztalnál **szolgálja** őket (Lk 12,37);

– a betániai vacsorán Márta főszolgál (Jn 12,2), vagy Lukácsnál Mária és Márta, ahol Márta panaszkodik: húga elnézi, hogy ő szolgáljon ki egyedül (Lk 10,40).

De jelent az evangéliumokban tágabb értelemben vett szeretet-szolgálatot:

Így Lk 8,3-ban, az asszonyok Jézus kíséretében vagyonukból gondoskodnak róluk (diakonón),

vagy Szent Máté evangéliumában az utolsó ítéletről szóló példázatban:

Mt 25,43 (42-44): nem voltunk szolgálatodra

(börtönben – de lehet mindegyikre vonatkoztatni).

(Használatos köznapi értelemben is [Mt 22,13, a királyi mennyegző]: azt mondta a szolgálóknak (tois diakonois) vessétek ki...

Mindenesetre a lényeg az, hogy Jézus maga a szolga, és a szolgálat eszményét adja át tanítványainak.

II/2. Nem kell csodálkoznunk tehát, ha **Szent Pálnál** bőségesen megjelenik a szolgálat gondolata. (A páli leveleket a pásztor-leveleket kivéve vizsgáljuk.)

Az asztalszolgálat-jelentés nála háttérbe szorul, az általánosabb segítés, rendelkezésre-állás értelem javára.

a) – Így dicséri az 1 Kor 16,15-ben Szt Stefanász házanépét és magát Szt Stefanászt, aki a »szentek szolgálatára adta magát« (eis diakonían);

– A 2 Tim 1,18 Oneziforuszt magasztalja a szolgálatokért, amelyeket Efezusban végzett. (Néhány kézirat szerint: diakonészen moi [Pálnak]).

Tanulmány

b) – Szent Pál a jeruzsálemi egyháznak szóló gyűjtést is szolgálatnak nevezi a 2 Kor 8,19-20-ban (tauté té diakonúmené hűf'hémón). A Róm 15,25 is így érti a kifejezést: a jeruzsálemi egyháznak szolgálni.

Tudjuk a Galata levélből, hogy Pál ezt mennyire fontosnak tartotta: »Csak legyen gondunk a szegényekre« (Gal 2, 10).

c) – Használja azonban a diakonos szót – mai értelemben szólva – **az alapvető világnézeti elkötelezettség kifejezésére is**. Így szól például a Sátán szolgáliról az 1 Kor 11,14-15-ben, akik az igazság szolgálainak akarnak látszani. Így szól önmagáról az Ef 3,6k-ben, mint a pogányok evangéliumban való részvételének **szolgája**, vagy a Kol 1,23-ban, mint az evangéliumi reménység szolgája.

d) – Talán közvetlenebbül vezethető vissza az evangéliumi tradícióra az, amikor Pál önmaga szolgálatát Isten vagy Krisztus szolgájaként értékeli. (2 Kor 6,4; 2 Kor 11,23: itt az ellenfelekkel szemben!) Tehát az apostoli szolgálat!

Így Timóteust is Isten szolgájának nevezi az evangélium hirdetésében az 1 Tessz 3,1-3-ban.

Ez a jelző vonatkozik a későbbi páli levelekben a munkatársaira is: így Epafrász a Kol.1,7-ben Krisztus szolgája; (szolgatársunk) Tichikus pedig diakonos en kúrió a Kol 4,7; Ef 6,21-ben. Timóteus Krisztus szolgája az 1 Tim 4,6-ban.

e) – Külön említést érdemel a Kol 1,25, ahol Pál magát **az Egyház szolgájának** nevezi.

Talán ilyen értelemben jelenik meg a szó Pálra és Apollóra vonatkoztatva is az 1 Kor 3,5-ben: »Mi Apolló, mi Pál? Csak szolgálak, akik által hívők lettetek.« (Bár itt lehetne úgy értelmezni, hogy Isten szolgálói, mert hangsúlyozza: a növekedés Istentől jön.)

Nyilván ez a szóhasználati háttér teszi lehetővé, hogy Pál a diakonia = szolgálat szót hangsúlyosan két irányban kamatoztassa:

– Egyrészt az **apostoli munka** jelölésére szolgál:

2 Kor 5,18: a kiengesztelődés szolgálataként (tés katallagés).

2 Kor 3,6-9: az új szövetség szolgálata – szemben az ószövetséggel – a Lélek szolgálata, a megigazulás szolgálata.

– Másrészt **a közösség építésében nyert feladatokat** is szolgálatnak nevezi: 1 Kor 12,4k

»A lelki adományok ugyan különfélék,

a Lélek azonban ugyanaz;

a szolgálatok is különfélék, de az Úr ugyanaz,

a jelek is különfélék (Isten ugyanaz).«

Az apostol elkülöníti a karizmáktól a szolgálatokat. Valószínűleg az utóbbiakban a személyes teljesítmény, a belefektetett munka számít.

A Róm 12,6k-ben viszont a különféle karizmák között felsorolja a prófétálás és tanítás mellett a diakonia-t (a magyar fordítás a tisztség szóval adja vissza).

Az Ef 4,12-ben pedig minden a Krisztus-test építésében fontos tevékenység diakonia. (A feladatok ennek előmozdítására adatnak!)

Összefoglalásként azt mondhatjuk, hogy a szentpáli közegben érvényesül a szinoptikus tradíció szolgálat-eszméje, és az apostoli munkától a közösségépítés feladataig sok mindent jelöl.

Azonban még nem tűnik elő a diakonia szónak a közösségben, a közösség vezetésében meghatározott szerepet betöltő **hivatali** jellege.

Ide kíváncozik azonban még néhány megjegyzés:

1. A Filippiekhez írt levélben Pál köszönti a püspököket és diakonusokat: Fil 1,1: *sün episkopois kai diakonois*. Az már itt is nyilvánvaló, hogy a püspökök a vezetésben érintettek, és utánuk említi a diakonusokat. Mégis, ezt a helyet a legtöbbször úgy értelmezik, hogy a diakonus itt nem hivatalos jelöl, hanem a krisztusi vezető-eszményt juttatja kifejezésre: püspökök, de szolgák... (Ez tehát bizonytalan.)

Tanulmány

2. Főbe a Római levélben: diakonos a kenkreai egyházban. Itt valószínűleg még nem hivatalról van szó.

3. A Kol 4,17-ben: »Arisztarchusznak mondjátok meg: legyen gondod az Úrtól kapott szolgálat betöltésére!« Ez már értelmezhető lenne hivatali adottságokkal.

– Érdekes megfigyelni Szent Lukácsnál, hogy ő a 22,26-ban a parallel helyektől eltérően (Mk 10,43 és Mt 20,26) nem a diakonos-t használja, hanem az igéből képzett melléknevet: hős diakonón, mint aki szolgál.

– Talán nála a diakonos már precízebb jelentéssel bírt? Ezért kerüli?

– Ezért tenné Mátéval szemben Lukács az asszonyok szolgálatához az értelmező kiegészítést, hogy **javaikból szolgálnak** Jézusnak? (Lk 8,3)

– Másrészt a Máriáról és Mártáról szóló epizódban egy bizonyos határozottabb szétválasztása figyelhető meg a **szolgálatnak**: Mária a hallgató-figyelő, Márta az asztal körüli szolgáló. Nemde éppen ezzel a megkülönböztetéssel találkozunk az Apostolok cselekedeteiben, a **'hét'** kiválasztásának alapozó magyarázatánál? Lukács itt elkülöníti a diakonia túlogú-t (6,4) a diakonein trapezais-tól, azaz az ige szolgálatát az asztalszolgálattól. Ez utóbbi lenne a **'hét'** feladata. Mégis – és ez igen fontos –, a 'hét' nem nevezi sehol diákonusnak, és tényleges működésük messze meghaladja az asztal-szolgálatot: prédikálnak, evangelizálnak (István), keresztelnek (Fülöp).

Feladatuk inkább az apostolok mellé rendelve a hellének szolgálatára, semmint az »asztal szolgálatára, a szeretetszolgálatra«.

Sokan úgy vélik, hogy Lukács itt átrendezte a rendelkezésére álló anyagot, és a két szolgálat (ige- és asztalszolgálat) közötti különbséget ő vezette be. Ez nem felelt meg ugyan a hagyományában lévő anyagnak, de ezzel biztosította a 'hét'-nek az apostoloktól való függését, beiktatását.

Viszont a diákonos szó Lukács számára már az asztal-szolgálatot jelentette, ezért nem használja a 'hét'-tel kapcsolatban.

Kétségtől nem ismerjük eléggé a kor egyházi életének minden vonását, ezért nehéz tisztán látnunk.

Az viszont kétségtelen, hogy a hét segítőt a Cselekedetek 6. fejezetében – tudomásunk szerint – először **Iréneusz** nevezi a 2. század végén diakonushnak.

III. Hol található akkor a Szentírásban a diakonusi hivatal említése, esetleg bemutatása?

Először érdemes megnézni, van-e a hivatal-jellegű szóhasználatnak kereszténységen kívüli gyökere.

1. A zsinagógai görögös szóhasználatban nem találjuk meg a diakonos szót, bár van az alamizsnálkodásért felelős megbízott személy.

2. Régi görög feliratokból viszont ismert a diakonos használata szakrális-liturgikus összefüggésben, istentiszteletekhez kötődve. Feladatuk valószínűleg az asztalszolgálat lehetett a szent lakomákon, mert a konyhások után található a név a felsorolásokban. Itt lehet felfedezni valami előzményét a diakonos hivatali jellegű vallásos használatának.

3. De nyilván hosszú az út a keresztény szóhasználatig, amikor itt már hivatal-jelleggel rendelkezik a fogalom a közösségben. Ebből a szempontból a Pásztor-levelek jelentősek számunkra.

– Az **1 Tím 3,9-14**-ben egy diakonos-tükröt találunk. Itt a püspöké után következik, és a leírás részletezi képességeiket, a velük szemben támasztott követelményeket. Mindez azt mutatja, hogy ekkor már általánosan elismert hivatalról, tisztségről van szó.

– A velük szemben támasztott követelmények hasonlóak a püspökéhez, de feltűnő, hogy a tanítás követelménye nem szerepel ezek között. Az erények között azonban két többlet is van: a kétszínűség és a haszonlesés tilalma. Anélkül, hogy a szöveg pontosabban körülírná a szolgálatot, e két követelmény arra enged következtetni, hogy feladataik a következők lehettek: szeretetszolgálat (házaknál), gazdasági segítség, a földi javak felügyelete, amint a szó eredeti értelme is efelé mutat.

Tanulmány

– Az is érdekes, hogy a püspök után, a püspökhöz rendelve jelenik meg ez a szolgálat.

A későbbi hagyomány ezt a püspökhöz rendeltséget még jobban aláhúzza:

Az **1 Kelemen-levél** (42,1k; 1. sz. vége) még a következő sorrendet javallja: Isten – Krisztus – apostolok – püspökök (presbiterek ?) – diakonusok.

A Didakhé (15,1) is ezt a felfogást követi: »Válasszatok magatoknak püspököket és diakonusokat.«

Szent Ignácnál megjelenik a mai hármas tagozódás: püspök-presbiter-diákonus (monepiszkopátus, monarchikus püspökség).

A Traditio Apostolica (220 körül) javallja, hogy csak a püspök kézföltétele szentelje a diákonust, mert ő a püspök szolgálatára van. Nem képezi részét a presbiterek tanácsának, hanem a püspöknek jelenti, amit szükséges és kell, ezért a püspök »Lelkéből« részesül.

Ugyanígy ír a szír Didascalia is (230-ban)!

Mindezekből kitűnik, hogy Jézus példája nyomán az első keresztény közösség nagyra értékelte a szolgálatot. A közösségekben a felelősök helyzetét gyakran a szolgálat szóval értelmezik. A szolga speciális, hivatali diakonátust jelentő használata csak a Pásztor-levelekben jelenik meg. A patrisztikus tradíció ezután már e nyomokon bontakoztatja ki a tanítást. Az Apostolok cselekedetei – némi ellentmondással – a 'hét' kiválasztását az asztal-szolgálattal értelmezi, mégsem nevezi őket diákonusoknak. És jogosan, mert működésük messze túllép az asztalszolgálat keretein.

Élő Ige

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Bibliatársulat

A POGÁNYOK PÜNKÖSDJE**A) Alapgondolat**

Az első keresztény közösség, amely csak zsidókból állt, korán szembe találta magát azzal a kérdéssel, hogy vajon a keresztények küldetése csak a zsidósághoz szól-e. Ez egyrészt a környezetükben élő, a zsidósághoz közel álló »istenfélő« emberek miatt vetődött fel, másrészt a diasporában folyó misszió miatt, amely Pál működése nyomán kibontakozott a pogány területeken. Az első keresztények a hitük elleni kihívásként élték meg, hogy át kellett lépniük ezeket a korlátokat. A páli misszió mutatja, hogy már a korai időszaktól kezdve csatlakoztak nem-zsidók is a kereszténységhez. Pál elfogadja ezt a kihívást: Jézus Krisztus mindenkinek Ura.

A zsidó misszióról a pogány misszióra való áttérés minden bizonynyal a legnehezebb lépést jelentette a fiatal közösség számára. Ám azt is megtapasztalta, hogy ezt a lépést a Szentlélek igazolta. Ez a történelmi folyamat ebben a visszatekintésben Lukács nyomán a következő teológiai értelmet kapja: maga Isten és Isten Lelke kezdeményezte és ösztönözte az Ősegházat a kihívás elfogadására.

B) Szentírási szöveg: Csel 10,1-11,18

10 ¹ Volt Cézareában egy Kornéliusz nevű férfi, az Itáliainak nevezett zászlóalj századosa. ² Egész házanépével együtt vallásos és istenfélő ember volt, sok alamizsnát osztott ki a nép között, és szüntelenül imádkozott az Istenhez. ³ Egyszer, a nap kilencedik órája körül látomásban tisztán látta, hogy az Isten angyala bejött hozzá, és azt mondta neki: »Kornéliusz!« ⁴ Ő rátekin-
tett, és megrémülve azt mondta: »Mi az, Uram?« Mire az Úr így szólt hozzá: »Ímádságaid és alamizsnáid felszálltak Isten színe elé, és ő megemlékezett rólad. ⁵ Azért küldj most férfiakat Joppéba, és hívass ide egy bizonyos Simont, akit Péternek is hívnak. ⁶ Ez egy bizonyos Simon tímárnál szállt meg, akinek a háza a tenger mellett van. Ő majd megmondja neked, mit kell tenned.« ⁷ Amikor eltávozott az angyal, aki szólt hozzá, odahívta két szolgáját és beosztottjai közül egy istenfélő katonát. ⁸ Mindent elmondott nekik, és elküldte őket Joppéba.

⁹ Másnap pedig, miközben ők úton voltak és a városhoz közeledtek, hat óra tájban Péter felment a ház tetejére imádkozni. ¹⁰ Közben megéhezett, és enni akart. Amíg készítettek neki, elragadtatásba esett. ¹¹ Nyitva látta az eget, és egy edény ereszkedett alá, olyan mint egy nagy lepedő, amelyet négy sarkánál fogva eresztenek le a földre. ¹² Mindenféle négylábú, földi csúszómászó és égi madár volt benne. ¹³ Egy hang így szólt hozzá: »Kelj fel Péter, öld meg és edd!« ¹⁴ De Péter azt mondta: »Távol legyen tőlem, Uram, hiszen sohasem ettem semmi közönségeset és tisztátalant!« ¹⁵ De a hang újból, másodszor is szólt hozzá: »Amit Isten tisztává tett, azt te ne mondd közönségesnek!« ¹⁶ Ez háromszor megisméltódott, aztán az edény hirtelen felemelkedett az égbe. ¹⁷ Amíg Péter azon tűnődött magában, hogy mit jelent a látomás, amit látott, a férfiak, akiket Kornéliusz küldött, megke-
resték Simon házát. Megálltak az ajtónál, ¹⁸ bekiáltottak és tudakolták, vajon Simon, akit Péternek is hívnak, ott szállt-e meg? ¹⁹ Péternek pedig, amíg a látomásról tűnődött, azt mondta a Lé-

lek: »Három férfi keres téged. ²⁰ Kelj fel tehát, eredj le, és menj el velük habozás nélkül, mert én küldtem őket.« ²¹ Péter tehát lement a férfiakhoz, és így szólt: »Íme, én vagyok, akit kerestek. Mi járatban vagytok?« ²² Ezek azt felelték: »Kornéliusz százados, az igaz és istenfélő férfi, aki mellett az egész zsidó nép tanúságot tesz, egy szent angyaltól parancsot kapott, hogy hívasson téged a házába, és hallgassa tőled az igéket.« ²³ Erre bevezette és vendégül látta őket.

Másnap pedig fölkel és elindult velük. Néhányan a joppéi testvérek közül elkísérték. ²⁴ A következő napon megérkezett Cézareába. Kornéliusz már várta őket. Összehívta rokonait és bizalmas barátait. ²⁵ És történt, hogy amikor Péter belépett, Kornéliusz elébe jött, és a lábaihoz borulva hódolt neki. ²⁶ Péter azonban fölemelte őt és így szólt: »Kelj föl, én magam is ember vagyok!« ²⁷ Azután beszédbe elegyedett vele, betért hozzá, és sokakat talált összegyűlve. ²⁸ Ezeknek azt mondta: »Tudjátok ti is, hogy a zsidó ember mennyire visszariad attól, hogy idegennel barátkozzon, vagy hogy belépjen a házába. De Isten értésemre adta, hogy senkit se mondjak közönségesnek vagy tisztátalannak. ²⁹ Azért ellenkezés nélkül eljöttem a meghívásra. Kérdezem tehát: Mi okból hívtatok engem?« ³⁰ Kornéliusz erre azt mondta: »Ebben az órában éppen négy napja, hogy kilenc órakor imádkoztam a házamban, és íme, egy férfi állt elém fehér ruhában. ³¹ Azt mondta: 'Kornéliusz, imádságod meghallgatásra talált, és alamizsnáidról megemlékeztek az Isten színe előtt. ³² Küldj azért Joppéba, és hívasd el Simont, akit Péternek is hívnak. Simon tí már házában szállt meg a tenger mellett.' ³³ Mindjárt hozzád küldtem tehát, és te jól tetted, hogy eljöttél. Íme, most mindnyájan itt vagyunk előtted, hogy meghallgassuk mindazt, amit az Úr parancsolt neked.«

³⁴ Akkor Péter beszélni kezdett: »Valóban azt tapasztalom, hogy Isten nem személyválogató, ³⁵ ellenkezőleg, kedves előtte bármelyik nép fia, aki féli őt és igazságot cselekszik. ³⁶ Isten elküldte igéjét Izrael fiainak, amikor békességet hirdetett Jézus Krisztus által, aki mindennek az Ura. ³⁷ Ti is tudjátok, hogy mi tör-

tént Galileától kezdve egész Júdeában, a János által hirdetett keresztség után; ³⁸ hogy miképpen kente föl Isten Szentlélekkel és erővel a Názáretből való Jézust, aki körüljárt, jót tett, és meggyógyította mindazokat, akiket az ördög a hatalmába kerített, mert Isten vele volt. ³⁹ Mi pedig tanúi vagyunk mindannak, amit ő a zsidók országában és Jeruzsálemben tett. Fára függesztve megölték őt. ⁴⁰ De Isten harmadnapon feltámasztotta, s megadta neki, hogy megjelenjen, ⁴¹ nem az egész népnek, hanem Isten által előre kijelölt tanúknak, minekünk, akik ettünk és ittunk vele, miután halottaiból feltámadt. ⁴² Meg is parancsolta nekünk, hogy hirdessük a népnek, és bizonyítsuk, hogy ő az, akit Isten az élők és a holtak bírójává rendelt. ⁴³ Róla tesz tanúságot az összes próféta, hogy az ő neve által mindenki elnyeri a bűnök bocsánatát, aki csak hisz benne.«

⁴⁴ Miközben Péter ezeket a szavakat mondta, a Szentlélek leszállt mindazokra, akik az ígét hallgatták. ⁴⁵ A körümetélségből származó hívek, akik Péterrel jöttek oda, elcsodálkoztak, hogy a Szentlélek kegyelme a pogányokra is kiáradt. ⁴⁶ Hallották ugyanis őket nyelveken beszélni és magasztalni Istent. ⁴⁷ Ekkor Péter azt mondta: »Vajon megtagadhatjuk-e a keresztség vizét azoktól, akik a Szentlelket éppúgy elnyerték, mint mi?« ⁴⁸ Elrendelte tehát, hogy kereszteljük meg őket Jézus Krisztus nevében. Ekkor megkérték őt, hogy maradjon náluk néhány napig.

11 ¹ Az apostolok és a júdeai testvérek meghallották, hogy a pogányok is befogadták Isten ígését. ² Mikor tehát Péter feljött Jeruzsálembe, a körümetélségből valók nekitámadtak, ³ és azt mondták: »Bementél a körümetéletlen férfiakhoz, és ettél velük!«

⁴ Erre Péter hozzáfogott, hogy sorjában elmondja a történeteket: ⁵ »Joppe városában voltam és imádkoztam, amikor lelkem elragadtatásában látomást láttam. Valami edény ereszkedett le, mint egy nagy lepedő, a négy sarkánál fogva az égből, úgyhogy egészen elém ért. ⁶ Mikor szemügyre vettem és beletekintettem, négylábú földi állatokat és vadakat, csúszó-mászókat és égi szárnyasokat láttam. ⁷ Szózatot is hallottam, amely felszólított: 'Kelj föl Péter, öld meg és edd!' ⁸ Én azonban azt mondtam: 'Távol le-

gyen tőlem, Uram, mert közönséges vagy tisztátalan sohasem jutott a számba!'⁹ Erre másodszer is megszólalt a szózat az égből: 'Amit Isten tisztává tett, azt te ne mondd közönségesnek.'¹⁰ Ez pedig három ízben történt, mire az egész újból visszaemelkedett az égbe.¹¹ Akkor nyomban három férfi állt ott a házban, amelyben voltam. Cézareából küldték őket hozzám.¹² Ekkor a Lélek azt mondta nekem, hogy menjek velük minden habozás nélkül. Velem jött ez a hat testvér is, és beléptünk Kornéliusz házába.¹³ Ő elbeszélte nekünk, hogyan látta az angyalt, aki megállt házában, és így szólt hozzá: 'Küldj Joppéba, és hívasd el Simont, akit Péternek is hívnak;¹⁴ ő olyan ígéket hirdet majd neked, amelyek által üdvözülsz, te és egész házad.'¹⁵ Amikor aztán beszélni kezdtem, a Szentlélek leszállt rájuk, ahogyan miránk is kezdetben.¹⁶ Ekkor megemlékeztem az Úr szaváról, amely megmondta: 'János csak vízzel keresztelt, titeket azonban Szentlélekkel fognak megkeresztelni'^(1,5; Lk 3,16).¹⁷ Ha tehát Isten ugyanazt a kegyelmet adta nekik, mint nekünk, akik hittünk az Úr Jézus Krisztusban, ki vagyok én, hogy útjába állhattam volna Istennek?«

¹⁸ Mikor ezeket meghallották, megnyugodtak, és így magasztalták Istent: »Tehát a pogányoknak is megadta Isten a bűnbánatot, hogy ők is életet nyerjenek!«

C.) Bevezetés

1. A Csel 10,1-11,18-ban Lukács választ ad arra a nehéz kérdésre, hogy vajon kereszténnyé lehetnek-e a nem-zsidók a mózesi törvény megtartása nélkül. Ezt a döntéshozatalt – amely Lukács idejében már történelem – fejtí itt ki az evangelista teológiai szempontból. A kérdés eldöntését Lukács egy megtérés-történetbe ágyazza bele. Ez a megtéréstörténet a leghosszabb elbeszélési egység az Apostolok cselekedeteiben, és már ez magában is megmutatja, hogy milyen fontossággal bírt a kérdés Lukács szemében. Nemcsak Isten működését mutatja be egy személy vagy egy csoport életében, hanem az alapproblémára válaszol: a pogányok Jézus Krisztus és az Egyház által jutnak el az üdvösségre.

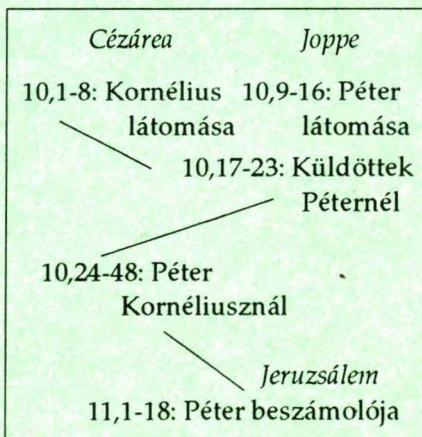
A megtéréstörténetet igen művészi en öt jelenetből építi fel:

10,1-8:	Kornéliusz látomása	Cézáreában
10,9-16:	Péter látomása	Joppében
10,17-23:	Péter találkozása Kornéliusz követivel	Joppében
10,24-48:	Péter és Kornéliusz	Cézáreában
11,1-18:	Péter beszámolója	Jeruzsálemben

2. A megtéréstörténet művészi szerkezete visszatükrözi a pogány misszió melletti döntés nehézségeit.

Péter itt előfutárként lép föl, ez őt, mint a korai közösség kulcssze-replőjét (vö. Mt 23,13), megilleti. Az isteni közbelépések két helyszínen történnek, Péternél és Kornéliusznál ugyanabban az időben:

Ez jelenti az első lépést, amely a zsidóság körében kifejtett misszióból kifelé irányul. Nyil-ván olyan valakikről van szó, akik a zsidósághoz közel álltak (»istenfélők«), de ez már előké-szíti az utat a pogány misszió számára. A kérdéses megtérés-történetet követő beszámolóban már meg is találjuk a pogány misszió kezdetét (Csel 11,19-30) egy közösséggel kapcsolatban, amelyben pogány keresztények is részt vesznek.

3. Veni Sancte Spiritus

Jöjj, Szentlélek Istenünk,
Add a mennyből érze-nünk
Fényességed sugarát.

Jöjj, szegények atyja, te,
Bőkezűség Istene,
Lelkünk fényed hassa át.

Édességes vigaszunk,
Drága vendég, szomjazunk,
Édes lélekújulás!

Boldogságos, tiszta fény,
Szállj meg szívünk rejtekén,
Híveidnek napja légy!

*Ihleted ha fényt nem ad,
Emberszívben ellohad
Minden erő, minden ép.*

*Mosd meg, ami szennyezett,
Aszúságra hints vizet,
Orvosold a sebhelyet.*

*Fáradottnak könnyülés,
Tikkadónak enyhülés,
Sírónak vigasztalás.*

*Simogasd a darabost,
Fölmelenged a langyost,
Ultra vidá, ki tévelyeg.*

*Add, vegyék el híveid,
Kik hitük beléd vetik,
Hétszeres kegyelmedet.*

*Jámbornak jutalmazást,
Engedj boldog kimúlást,
Mindörökké mennyeket.*

D) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Éneklés: <i>Jöjj, Szentlélek Úris- ten</i> (népének)		népének könyv, 5 perc
2. A téma megközelítése: a kihí- vások elfogadása - Mit teszek, ha fontos döntés előtt állok? - Hogyan reagálok a kihívásokra? - Ha visszatekintek, milyennek mu- tatoznak a döntéseim?	egyéni válaszadás írás- ban, utána megbeszé- lés	jegyzetfüzet, ceruza 10 + 15 perc
3. A szöveg feldolgozása: hány jelenetre osztható? (A megoldást lásd a Bevezetés 1.-ben.) Az órave- zető kiegészítő magyarázata a Be- vezetés 1./2. alapján.	kiscsoportos munka, utána összegzés. Az órovezető rajzos ábrá- zolása a táblán (ld. Be- vezetés 2.), kiegészítő magyarázat	Szentírás, jegyzetfüzet, ceruza, tábla, kréta, esetleg egy előre elké- szített nagy tabló 15 + 15 perc
4. A Szentlélek működése a po- gány misszió kezdetén Isten működését az első keresz- tény közösségek döntéshozatala so- rán Lukács nagyon sokrétűen mu- tatja be elbeszélésében:	a szereplők kiválasztá- sa a szerepjátékhoz: 3 helyszín (Cézárea, Joppe, Jeruzsálem), a szereplők (Kornéliusz,	a szükséges kellékek, fan- tázia, Szent- írás 50 perc

- Víziók: 10,3-7a.11-16
- Audíciók [hallás-élmények]:
10,13.15.19b.20a.b.
- A Szentlélek befogadása: 10,44
- A befogadott Szentlélek működése: 10,46

Fontos, hogy a megtéréstörténetben ez a teológiai háttér előtérbe kerüljön. Ez pl. egy szerepjátékban valósulhat meg. Itt válik plasztikussá, hogy az egymásután ábrázolt események közül melyek történnek egyidejűleg, hogy hogyan hozza Isten Lelke mozgásba az eseményeket, és hogy a Lélek kiket mozgat meg. Ha csak egyszerűen beszélgetünk is arról, hogy ebben a magasszintű teológiai elbeszélésben hogyan váltakoznak a jelek, könnyen rácsodálkozhatunk Lukács művészetére ill. Istennek az egyházában való működésére.

5. Befejező ima: *Veni Sancte Spiritus*, lásd Bevezetés 3., ének

Isten angyala,
két szolgálta,
istenfélő katoná,
Péter,
Szentlélek,
joppei testvérek,
Kornéliusz rokonai
és barátai,
apostolok és
júdeai testvérek)

egy résztvevő felolvassa a szöveget, utána spontán ima, ének

Szentlélek-himnusz, kotta, gyertya 10 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik hitoktatók és érdeklődők részvételével. Az órákat októbertől májusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a tizennyolcadik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1997. Pünkösöd.

Szeretettel: Gelley Anna és Vágvölgyi Éva óravezetők
Tarjányi Béla szakmai vezető

Gyürki László

A magyar bibliafordítások története

Folytatás

8. A reformáció szellemében készült Biblia-fordítások

Tövisi Mátyás és Eszéki Szigeti Imre A Jézus Sirah könyve magyar nyelven (Kolozsvárba 1551)

Sylvester János Újtestamentum-fordítása megjelenésének évében, 1541-ben Buda török kézre került. A magyar irodalmi élet azonban nem halt el, hanem terjedt a magyar nyelvű írásbeliség. Egyre nagyobb igény jelentkezett a Bibliának a reformáció szellemében való fordítására. A dunántúli Tolnában Eszéki Szigeti Imre református lelkész és Tövisi Mátyás iskolamester lefordították Jézus Sirák fiának könyvét. Mindketten Wittenbergben tanultak, és itt kaphattak ösztönzést ennek a katekizmus jellegű ószövetségi könyvnek a fordítására.

A kiadás Kolozsváron történt Heltai Gáspár nyomtatóműhelyében. Erdély és főképpen Kolozsvár szoros kapcsolatban volt a török hódította Dunántúllal. Heltai Gáspár a kéziratot átnézte lelkésztársával, Gyulai Istvánnal. Ő az előszó szerint a könyvben »némelyeket helyén hagyott, másokat pedig a világosság okáért elváltoztatott, hogy a keresztyén ifjak nyilvánban elérhessék és igazban követhetnék.« Állítja: »Az ifjúság ez könyvecskéből több jó erkölcsre való tudománt tanulhat, hogyan mint Platónnak és Arisztotelésznek nagy hosszú könyveiből.«

Ez a fordítás a reformáció irodalmának nagy értéke: »1551-ig a legszebb, legízesebb magyarságú, legélvezetesebben olvasható Biblia-fordításunk« – írja róla Nemeskürty István. Állítja továbbá azt is, hogy ezek a fordítók stilisztikailag legalább annyit tettek a Biblia szövegének magyar nyelvéért, mint később Károlyi Gáspár.

Heltai Gáspár bibliafordítása

Nem sokkal Sylvester János után Heltai Gáspár (1520-1575) vállalkozott a Biblia lefordítására. Heltai Kolozsváron volt főlelkész, és nyomdája volt. Elgondolásához társakra is talált:

Gyulai István és Ozorai István lelkészek, továbbá Vizaknai Gergely iskolamester társultak hozzá. Később pedig ehhez a munkaközösséghez új tagok csatlakoztak: Egri Lukács és Szegedi Lajos.

Heltai Gáspár 1551-1565 között négy kötetben kiadta az Ószövetség legtöbb könyvét. A kiadásból csak a Krónikák, Ezdrás, Nehemiás, Eszter és Jób könyve hiányoznak. Saját fordításában pedig kiadta a teljes Újszövetséget. Az ószövetségi könyveket Gyulai István kolozsvári lelkész, Heltai helyettese fordította le. Gyulai kiváló fordító; erőteljes, kifejező nyelve közértetthaobb, mint elődeié. Az előljáró beszédből megismerjük a munkaközösség fordító módszerét. Összegyűjtötték az eddigi magyar fordításokat, ezenkívül előttük volt a héber, a görög, a latin és egyéb nyelvekre fordított Biblia is. Mindezeket figyelembe véve készítették fordításukat. »Az igaz írás szerinti értelmet« követik.

A kiadás költségeit egy erdélyi főnemes, Csáki Mihály kancellár fedezte. Csáki Mihály János király híve volt, ő gondoskodott neveltetéséről és rendszeresen támogatta a magyar nyelvű könyvkiadást. Heltai megjegyzi, hogy ilyen költséges munkát a királyi udvarnak kellett volna támogatni, ami azonban nem történt meg.

Heltai Gáspár Újtestamentumát 1561-ben Nádasdy Annának, özvegy Majláth Istvánnénak ajánlja, aki Nádasdy Tamás testvére volt. Amit Nádasdy Újszigeten tett – ti. hogy megjelentette Sylvester János fordítását –, azt teszi most Erdélyben a család egyik nőtagja, amikor támogatja az Újszövetség-fordítást. Sylvester János fordítása erasmista-katolikus szellemű volt, Heltaié azonban már református szellemben készült. Ezt így jelenti ki Heltai: »De mi fogvatkozás lött légyen abba, azt az istenfélő keresztének meg tudják ítélni, egymás mellé tartván a két munkát, az övét és a miénket.« Heltai és társai valóban kitűnő munkát végeztek. Fordításuk még négyszáz év távlatából is friss. Csak néhány könyv hiányzik fordításukból az egész Bibliából, így nem az övék a dicsőség az első teljes fordítás elvégzésében. Néha szóról-szóra fordítanak, néha szabadabban. Ezt így okolják meg: »Mert nem jár a Szentlélek mindenütt a grammatika után, hanem a grammatikának kell a Szentlélek értelme után járni.« Igyekeztek megtalálni a magyarosabb szólást. Nevezetesen alkottak a helyesírás szabályozásában is. Fordításuk

más nyelvterületen is hatott: ennek alapján fordította Tordasy Mihály több román paptársával, és adta ki Mózes első két könyvét román nyelven. Heltai, mint minden unitárius, fogékony volt a Biblia erkölcsi tanítása iránt. Állítja, hogy több jó erkölcsöt talál benne mindenki, mint Platón és Arisztotelész könyveiben.

Fordítását így ajánlja olvasóinak: »Végre ezt is kívánjuk, hogy a magyar Bibliának olvasásába senki ne nézze a mi személyinket, mert mi is nyavalyás és bűnös emberek vagyunk: hanem ki-ki mind nézze az Úristennek a Szent Biblia felől való parancsolatját és ő istenségének nálunk való ajándékát. Így legyen a magyar nyelven való Biblia szerelmes és becsületes az Úristennek neve dicsíretire, kinek adassék mindenkitől tisztesség és dicsíret mostantól fogva mindörökké örökké. Ámen.«

Az ízléses kivitelben megjelent fordítás nem érte el célját, mert hosszú időközökben jelent meg, továbbá Heltai gyakori vallás-változtatása miatt a legtöbb felekezet ellenszenvét magára vonta. A katolikus vallásról a lutheri evangélikus, a kálvini református és a Dávid Ferenc-i unitárius vallásra tért át.

Méliusz Juhász Péter bibliafordítása

Heltaival egyidőben rendezte sajtó alá Méliusz (Horhi) Juhász Péter Sámuel két könyvének és a Királyok két könyvének fordítását Debrecenben, Jób könyvének fordítását pedig Nagyváradon ugyanezen évben. Lefordította Izajás könyvét és a Krónikák könyvét is, valamint az Újszövetséget is; ezek azonban elvesztek.

A Debrecenben működő református püspök neve is bizonytalan: a Méliusz a Juhász (Ihász) görögösített alakja. De nevezi magát Somogyinak és Horhi Juhász (Ihász) Péternek is. Kiváló nyelvi tudással rendelkezett: tudott latinul, görögül, héberül, németül és törökül is. A reformáció kimagasló szellemi vezére lett. Bibliafordításában az ősforráshoz akart visszatérni. A nehezebb helyeket héberül is leírta, hogy az olvasó maga dönthesse el a helyes értelmezést. »Mert a zsidó nyelv rövid, mint az magyar nyelv, egy igének sok jegyzése vagyon. Néha a punkt, néha a bötű, néha az akcentus teszen különbséget« – írja a héber nyelvről. Zárójelbe tett lapszéli megjegyzései mutatják, hogy mennyire kereste a pontos értelmezést.

Bibliafordításainak kiadását a Mágócsi és a Babek házaspár támogatta, ezért nekik ajánlotta. Mágócsi Gáspár előbb Gyula, majd Eger várának kapitánya volt. A török fogságból való szabadulása után a református egyház bőkezű támogatója lett. Felesége, Massai Eulália híres bihari főúri család sarja volt. (Pázmány Péter édesanyja is Massai leány volt.) Méliusz alig 40 éves korában halt meg 1572-ben, így nem folytathatta bibliafordítói munkáját.

Nemeskürty István úgy jellemzi Méliusz fordítását, mint ami tartalmilag és stílus tekintetében is eltér az eddigi bibliafordításoktól. Harciasan a pápa és a katolikus vallás, a mise ellen fordul. Stílusa a barokk felé mutat. Méliusz fordítása az eddigiéik közül a legdemokratikusabb: hogy a paraszt is olvassa a Bibliát.

Félegyházi Tamás Újtestamentuma

Debrecenben jelent meg 1568-ban – csak halála után – Félegyházi Tamás Újszövetség-fordítása. Negyvenöt évvel előtte jelent meg Sylvester János fordítása, huszonöt évvel előbb pedig Heltai Gáspáré. Sylvester János fordítása katolikus szellemű, Heltai Gáspáré viszont a gyakori vallásváltoztatás miatt nem vált elfogadottá a reformátusok körében. Az új fordítást Félegyházi Tamás, a 16. századi református teológusok közül az egyik legképzettebb készítette el. Először iskolamester, majd 1573-tól kezdve Méliusz utóda Debrecenben. Krakkóban, Breslauban, Frankfurtban és Wittenbergben tanult. Újszövetség-fordítása magas színvonalú fordítás. A Biblia szövegét sűrű magyarázatok kísérik a lap külső szélén, sőt néha lekanyarodnak a lap alá is. Magyarázatát sok ízes kifejezéssel is fűszerezi.

Félegyházi Tamás fordítását Debrecen város költségén nyomtatták ki Debrecenben. A nyomdai munkálatokat lelkész-társa, Gönczi György végezte, és ő írt hozzá előszót is Debrecen városához címezve. Félegyházi fordítását 1609-ben újra kiadták még bővebb magyarázatokkal, de ebből a kiadásból egyetlen példány sem maradt ránk.

Félegyházi fordításával kapcsolatban megjegyzi Nemeskürty István, hogy most már mennyire »készen van« a magyar nyelvű Biblia. Félegyházi utódai úgyszólván csak csiszolnak rajta, legáltalában az Újszövetséget illeti. Világos a fordítások tudatos egymásra épülése.

Folytatjuk

Nagy József

Hong Kong-i útinapló

Élménybbszámoló a Katolikus Világszövetség
VI. világkongresszusáról. Folytatás

Hong Kong, 1996. július 5, fél tíz

Induláskor gyakrabban jelentkeztem, de mióta a program elkezdődött, kevés az időm az írásra. Most is egyik program alatt írok, mert sajnálom, hogy a sok-sok szép dolog, ami elhangzik, csak úgy feledésbe merüljön. Tizenkilenc tapasztalatot hallgatunk jelenleg azzal kapcsolatban, hogy kinek-kinek az életében hogy jelentkezett életforrásként Isten Igéje a világ különféle részein. Most éppen egy koreai szerzetesnő beszél.

Kedden délután csodálatos épületkomplexumba szállítottak bennünket, amely öt éve épült, a Hong Kong-i tudományos-technikai egyetemre. Egy minden elképzelést felülmúló egyetemi központba, amely akár városnak is beillik. Itt tartjuk a találkozónkat. Hong Kongban helyszűke miatt inkább felfelé építkeznek, ezért láthatók azok a csodálatos toronyblokkok a képeken. Ez az egyetem is egy domboldalba épült, három szintben. Előadótermünk, amely mintegy 400 személyt képes befogadni, a legelső szinthez viszonyítva kb. a harmincadik emelet magasságában van. Az egész központ csodálatos, tökéletes szigeteléssel, légkondicionálással (itt bent egyáltalán nem izzadunk, állandó 20-22 fok meleg van), a legmodernebb berendezésekkel rendelkezik. Az étel is másabb itt, mint első nap: már elviselhetőbb ízzel főznek, világkonyha-szinten, hogy mindenki »élhesen«.

Több, mint százötvenen vagyunk a közgyűlésen, mintegy 90 nemzetből. Itt az európai kategória elveszíti jelentőségét – csupán egy lett a többi között –, mellette Ázsia, Afrika, Latin-Amerika képviselőinek megnyilatkozása nyomán a többi kontinens egyháza is lüktet a maga elevenségében, dinamicitásában. Ezek a tanúságtételek is, amelyeket most hallgatunk, olyan életszerűséget pendítenek meg, amellyel szemben a nyugati intézmé-

nyes egyház egészen előregedettként mutatkozik. Én azt hiszem, a mi híveinkben is megvan az az életszerűség, és láthatóvá is tudnánk tenni, csak éppen komolyabban kellene vennünk az Igét. Mert az Ige a földön mindenhol eleven, még az előregedett Európának negyven éven át bénított keleti részében is.

Az eltelt két nap alatt inkább protokolláris dolgok hangzottak el, amelyeknek azonban van életszerűségük is. Például hozták a Szentatya üzenetét, ezért őt magunk között érzem, illetve megnyugtató és örömmel tölt el a tudat, hogy az a parányi biblikus-lelkipásztori hajtás is, amely nálunk otthon elindult, és most itt az én személyemben képviselve van, eljut az ő szívéhez. Továbbá beszámolókat hallgattunk különböző regionális megbízottak, illetve a Bibliaszövetség titkára részéről, diaképek kíséretében, amelyek nyomán élő képet kapok Isten Igéjének jelenlétéről egyházunk életében. A világszövetség titkára álmodozik: valamilyen módot kellene találni arra, hogy jobban éljük az Igét. Ez az én álmom is, és ebben együtt dobban vele a szívem: ott hon ne csak egy intézményt felépíteni, hanem keresni a módját annak, hogy új élet szülessen általa híveink lelkében.

Közben most a kommunista Kínáról beszél egy fiatal pap. Hárman vannak itt jelen Kínából (papok), természetesen a hivatalos állami egyház képviselői közül. A katolikus világegyház színe előtt, vele közösségben mondja ki ez a pap, hogy az Igét akarja követni. Istenem, vajon mi van a lelkében...?

Imádkozom érte és az egész kínai egyházért: maradjanak meg egyházunk közösségében.

Találkozónk »lelkét« egy nagyon jámbor, egyszerű latin-amerikai karmelita atya, Carlos Mesters adja. A Jákob kútja-féle evangéliumi jelenet alapján elmélkedünk minden nap egy órát. És nem prédikál nekünk, hanem munkaprogramot ad, mi pedig közösen dolgozzuk fel a szentírási részt. Mennyire természetes ez az elmélkedési mód a világegyházban, és nálunk mennyire ismeretlen.

Most abbahagyom az írást, majd jelentkezem.

Folytatjuk

Olofsson Placid OSB

Lágerélet és Szentírás

Előadás a Bibliaközpontban, 1996. máj.

Tulajdonképpen merész dolog volt, hogy idejöttem: nem vagyok Szentírás-tudós. Mégis mertem vállalni ezt az előadást, ezt az utolsó előadást ebben a hittanos évben, csak azért, mert az életemben az isteni Gondviselés eléggé különös élményekkel ajándékozott meg.

Bemutatkozásképpen csak szabadjon annyit mondanom, hogy pannonhalmi bencés tanár vagyok. 56 éve szenteltek pappá. 1946-ban mint budapesti bencés tanárt, letartóztattak. Andrásy út 60, Markó utca. Nem tudtak velem mit kezdeni, átpasszoltak a szovjet hadbírószámhoz. Azok mindjárt tudták, hogy mit kell csinálni. 10 év szabadságvesztés, amit böcsülettel letöltöttem a GULÁG-ban. (Ez a politikai foglyoknak szánt szovjet találmány. Így szokták mondani: »GULÁG szigetcsoport«. Így persze sosem hallottam odakint, ezt itt találták ki nyugaton. A »GULÁG« betűszó, négy orosz szónak a kezdőbetűiből. Jelentése: »a politikai foglyok büntető táborainak felső vezetése.«)

Amikor elfogtak, teljesen érthetetlen volt számomra, hogy fiatal papi életem miért kezdődik így. Ha valaki ezt meg tudja fejteni, akkor és annak nagy-nagy jutalmat ígérnék. Ma már mindent értek. Nem azt mondom, hogy csoda volt, de az Úristennek valami egészen különleges akarata volt velem.

Hadd mondjak el mindjárt egy külön élményt.

Az egypengős Szentírás – 1953-ban történt, még Sztálin halála előtt. A fogolytáborban ekkor én mintegy 900 km-re Moszkvától keletre voltam, még az Uralon innen, és tőlünk kb. 2000 km-re, az Északi Jeges tengernél is volt egy hasonló GULÁG-láger. Egyszer átkerült onnan hozzánk egy magyar fogoly, egy fiatalember egy Kalocsa környéki községből, és kezembe nyomott egy kis könyvszerűséget. Fedőlapja nem volt, hátlapja nem volt. A következőt mesélte: Ott fön­n az Észeki Jeges tenger mellett ő valami rossz fát tett a tűzre, és sötétzárkába csukták, három napra. Az csúnya dolog volt, mert három napig mínusz 25-30 fokos hidegben fél méterre a föld alatt volt bezárva. Az odúnak beton alapja volt, egy ablak nélküli sötét kóter. A »bűnöst« egy kicsi nadrágban és egy trikóban lökik be oda, és semmit, se kenyeret, se levest, az égvilágon semmit sem kap a három nap alatt. Ez bizony keserves dolog.

Kínjában mit csinál a szerencsétlen? Elkezd a falat eszegetni. Gerendák-ból volt a kis épület összeállítva, kívülről be volt vakolva, de belülről nem. Ahogy a gerendák között tapogat, valamire rátalál a kezével. És egy jó rab-szokás szerint – ne haragudjanak, hogy ezt mondom – mindjárt eltuladonítja, a gatyája korcába rejti. Teljesen elképzelhetetlen, hogy hogyan tudta azt onnét kihozni, amikor örökké motoztak bennünket, és hogy hogyan tudta megőrizni azt a 2000 km-en át, amikor szállítmányra vitték, – de ő bizony elhozta azt a kicsi kis vacakot. Egyszóval: egyszerűen elképzelhetetlen. Nem azt mondom, hogy csoda, de elképzelhetetlen.

És most kapaszkodjék meg mindenki a székében! Ez a valami egy fedő-és hátlap nélküli, a Budapesti Szent István Társulat által 1930-ban kiadott »egypengős« Újszövetségi szentírás volt. Máté első szavától az Apokalipszis utolsó szaváig, fedőlap és hátlap nélkül. Teljesen érthetetlen. A háború után 8 évvel. De ha oda is kerül egy magyar hadifogoly, miért nem találta meg a kutyá sem a 8 év alatt? Hiszen annyi büntetett volt már abban a sötétzárkában! Az Úristen azonban nekünk teremtett oda egy Újszövetségi szentírást. Mi pedig ívekre vágtuk széjjel természetesen, és mi, akik akkor már 7-8 esztendeje magyar betűt nem láttunk – cirill betűt láttunk, de magyar betűt nem láttunk, nem olvastunk –, elkezdtük olvasni. Nem volt különbség, hívő, vagy hitetlen, protestáns vagy katolikus, ateista vagy micsoda... Faltuk! Aztán cseréltünk mindig. Volt úgy, hogy kétnaponként, volt úgy, hogy háromnaponként, ahogyan sikerült. Rendszeresen cseréltük ezeket az íveket. Persze volt úgy, hogy a szalmazsákba kellett eldugni, volt úgy, hogy el kellett ásní, mert ugye, ilyesmit nem szabad volt kézbevenni... De az tény, hogy mi három és fél hónap alatt ronggyá olvastuk azt az Újszövetségi szentírást.

Minkdenkinek azt kívánom, hogy a Biblia ne a polcán legyen egy díszkötésben, hanem olvassuk ronggyá a Bibliát. Mert mi ott bizony megtanultuk, hogy hogyan kell a Bibliát olvasni. Nem voltunk mi szentírástudósok, de hogy az mit jelentett a számunkra...

Erre majd vissza szeretnék térni, mondjuk a szavaimnak a második felében, mert csak akkor lesz érthető, ha előtte még valamit elmesélek. Lehet, hogy van, aki hallotta már, de azért hadd mondjam el, mert ez döntően fontos élményem volt, úgy megfordította az életemet. Hiszen nem kis dolog az, amikor 26 éves korában egy tiszteletnek örvendő budapesti bencés tanárt az egyik pillanatról a másikra senkivé teszik – mert nemcsak a cipőfűzőnket, a derékszíjunkt meg a nadrágtartónkat vették el, hanem egyáltalán az emberi mivoltunkat is. Mi attól kezdve csak egy szám voltunk. És azt a megtestelődő címet kaptuk, hogy 'a nép ellensége'.

Folytatjuk

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Jeruzsálem közelében már évekkel ezelőtt feltártak egy kb. 3200 éves, tehát *az izraelita honfoglalás korából*/való sírt. Úgyszólván egyetlen csont sem maradt meg egészben, de a megmaradt *792 fogból* alapos vizsgálattal kiderült, hogy a sírba több nemzedéken át összesen 51 személyt temettek; közel negyedrészüik 10 éves kora előtt halt meg, és csak négyen érték el a 60 éves kort. Főleg növényi táplálékon éltek (búza, árpa); juh- és kecskenyájaiak a tej, sajt, gyapjú ill. szőr és a trágya miatt lehettek értékesek. Feltételezik, hogy az ünnepi áldozatokat követő lakomák a ritkán élvezett húskételek miatt is emlékezetesek voltak a számukra. *Holyland, 1997. ápr.*

Az utóbbi évtizedekben számos *templom* romjait tárták fel az egykori *filiszteus városokban*. Közülük kettő (Ekron és Tel Qasile temploma) olyan szerkezetű, hogy a 11x7,5 m-es fő áldozati helyiség tetőzetét két, egymástól kb. 2 m-re lévő kőalapra állított cédrusfa-oszlop tartotta. Hasonló lehetett a Sámson által Gázában ledöntött csarnok is (Bír 16,21-31). Itt azonban semmilyen ásatás nem folyhat, mert ez a város ma a világ egyik legsűrűbben lakott települése. *Holyland, 1997. ápr.*

Az ősi *Hácor* város helyén immár a hetedik éve ásatások folynak. A város nemcsak az izraelita honfoglalás korában volt megerősített királyi székhely (ld. Józs 11,10-11), ha-

nem Izrael királyai is több ízben bővítették. Az ásatások feltárták a kánaánita palota és több pogány templom romjait, Áháb király istállóit és raktárait; egy vízvezető alagútba 40 m mély aknán át, egy közel 2900 éves csigalépcső 123 lépcsőfokán át ereszkedhetünk le. *Holyland, 1997. ápr.*

Egy régiséggyűjtő megbízásából nemrég ismertették azt a gyűjtő tulajdonában lévő *agyag bullát* (függő pecsétet), amely az »Áház, Jótám fia, Júda királya« feliratot viseli (a királyról ld. 2 Kir 16). Ez az eddigi első izraelita királyi pecsét. Ugyanaz a gyűjtő a tulajdonosa *Báruk*, Jeremiás írnoke (ld. pl. Jer 36; 45) egy bullájának is, amely Báruk ujjlenyomatát is tartalmazza. Ezt, és Báruknek egy másik függő pecsétjét (amely Jeruzsálemben az Izraeli Múzeumban látható) valószínűleg a jeruzsálemi »Dávid városa« feltárásakor találták és adták el illegálisan a régiségpiacon. Az említett ásatás során 51 további agyag bulla került felszínre a Jeruzsálem Kr.e. 586-os pusztulása előtti évtizedekből, így pl. *Jerahmeel*/királyfié (ld. Jer 36,26) és *Gemarjájé*, Sáfán írnoke fiáé (ld. Jer 36,10). Ezeknek a pecséteknek a fennmaradását a Jeruzsálemet elpusztító tűz kiegészítő hatásának köszönhetjük. – Feliratos, néha ábrát is tartalmazó pecséteket már korábban is sokat ismertek Júda ill. Izrael királyainak korából (pl. a 2 Kir 22-ben szereplő Helkija főpap két fiáét, Áháb, II. Jeroboám, Uzija, Hósea és Hiszkija király »szolgájáét«, azaz magas-

rangú tisztviselőjéét). *Holyland*, 1997. ápr.

Az első »Kumráni tekercsek« felfedezésének 50. évfordulója alkalmából júliusban kongresszust rendeznek Jeruzsálemben. Amint ismeretes, az azóta Kumrán környékén talált több mint 800 irat lényegesen bővítette a Jézus-korabeli zsidóságra, főként vallási és társadalmi viszonyaikra vonatkozó tudásunkat. A tekercsek egy része (ószövetségi) szentírási szövegeket tartalmaz, s ezek kereken 1000 évvel korábbi másolatok, mint az addig ismert legrégebbiek. Teljesen jogos tehát a felfedezés megünneplése. *Holyland*, 1997. ápr.

Lengyelországban a püspöki kar elfogadta a »Bibliaapostolság« szabályzatát, s ezzel a már elindított tevékenység hivatalossá vált. – A horvát bibliaközpont »Biblija danas« címmel folyóiratot indított, amely a német »Bibel heute« mintáját követi. – *Csehországban*, amely Európának a kereszténységtől leginkább elszakított országhoz tartozik, egy éve kezdte el a szervezett bibliaapostoli munkát; azóta két konferenciát tartottak, főként fiatal résztvevőkkel. *Forrás: Bibel und Kirche*, 1/1997

Újabbán a bibliafordításoktól egyre több helyen kéri az »integratív« nyelvezetet, ezen azt értik, hogy az eredeti szöveg férfiakra vonatkozó (hímnemű) megfogalmazásai a nőkre is terjedjenek ki. Ez a törekvés ott jogos, ahol az ilyen módosítás – a mai nyelvhasználatot figyelembevéve – tökéleteseb-

ben tükrözi az eredeti szöveg értelmét. Nem változtathatjuk azonban meg a Biblia »férfi-központú« kultúrkörét és nyelvének irodalmi jellegét. Hannes Schreiber a *Bulletin Dei Verbum*-ban (Nr.42., 1/1997) azt is megemlíti, hogy nekünk magyaroknak ez a kérdés nem okoz nehézséget, mert nincsenek nyelvtani nemek. *Bull. Dei Verbum*, 1/1997

A Biblia megismerésének és olvasása előmozdításának jól megtervezett, gondosan vezetett és kipróbált módszeréről számol be Frans Kwik MHM atya Zaire [azóta már Kongó, A Szerk.] államból. Egy francia kézikönyvet átdolgoztak lingala nyelvre, kisebb egységekre bontva. A fejezeteket a helyi tudásszinthez alkalmazták, a helyi életből vett példákat használtak, és az egyes szakaszokhoz kérdéseket fűztek. Kipróbálás után kinyomtatták a füzeteket (külön az Ó- és az Újszövetséghez, valamint egyet a tanfolyamvezetőknek), s azóta az ilyen tanfolyamokon mintegy 50 szentírási szakaszt beszélnek meg alaposan. Azt, hogy a »házi feladatul« kapott otthoni olvasás is megtörténjék, tanulópárok módszerével sikerült elérni. Különös gondot fordítanak a tanfolyamvezetők képzésére, közös felkészítésére. Emellett az országban elterjedt a hétlépéses (Lumko) módszerű bibliaolvasás, de az alaposabb tudást adó képzést is igen fontosnak tartják (többek közt a szekták tevékenysége miatt is). *Bull. Dei Verbum*, 1/1997

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A kérdésre Tarjányi Béla biblikus tanár válaszol.

 Kérdés: A hűtlen intéző példabeszéde (Lk 16,1-8) a sok – lényegében azonos – magyarázat ellenére rejtély előttem; azt, hogy legyünk előrelátóak, Jézus sokkal egyszerűbb példán is bemutathatta volna (mint pl. a Lk 14,31-32-ben). Nem akar-e Jézus ezzel a történettel valami mást is példázni?

Válasz: Amikor Jézus példabeszédeit olvassuk, lépten-nyomon azt vesszük észre, hogy ezekben a történetekben mindig van valami más, mint a való életben. A képek a megszokott világból származnak, de a példabeszéd mindig meglepőnek, szokatlanak, ellentmondásosnak, újnak ábrázolja a világot. Az a kép, amelyet a példabeszéd fest a világról, nem áll teljes összhangban az általunk ismert világgal. Ez az ábrázolásmód teljesen megfelel annak a célnak, hogy a példabeszéd új lehetőségeket, távlatokat tárjon fel a hallgatók előtt, amelyeket egyébként nem találnak meg saját magukban és a világban. Az evilágból vett képek éppen e másság által mutatnak rá a másik világra, amely – természetesen – eltér a mi, megszokott világunktól.

A magam részéről, amikor én a hűtlen intézőről szóló példabeszédet olvasom, nem arra gondolok, hogy Jézus itt az előrelátásról beszél. Annál kevésbé, mivel gyakorta figyelmeztet arra, hogy ne aggódjunk a holnap miatt (Mt 6,34, stb.)

Ezt a példabeszédet inkább az igazgyöngyről szóló példabeszéd (Mt 13,45) mellé helyezném, és Jézus azon kijelentései mellé, amelyekben értésünkre adja, hogy ennek a világnak dolgait azért bizta ránk, hogy általuk megszerezzük azt, ami egyedül fontos.

Egyébként a hűtlen intézőről szóló példabeszédet Lukácsnál ez a felszólítás követi: »Szereztek magatoknak barátokat a hamis mammonból, ... hogy befogadjanak titeket az örök hajlékokba...« (16,9).

Jézus tehát nem (az evilági) józan megfontoltságot, előrelátást, néhan számító magatartást dicséri, hanem azt, ha az ember m i n d e n t arra használ fel, hogy építse és megörökölje Isten országát.

Népi Biblia

A lakodalom

Éccé, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus még a földön járt, ahogy vándoráltak, má este lett, oszt még akartak alunni az egyik háznál. Ott még éppen lakodalom volt, oszt a gazda aszonta, hogy mennyének az istállóba, ott nem zavarja őket senki.

Be is feküdtek a jászó alá, a mi Urunk Jézus Krisztus belére, Péter még mellé kívüvre, oszt elaluttak, mer jó fáradtak voltak. A házba még folyt a lagzi, táncotak, mulattak. Éccé csak két koma kimént az istálló mellé szellőzkönni, mer má jó bé voltak álitva, oszt ahogy ott botorkának, hát az istállóba is bënëztek, oszt meglátták, hogy ott alszának a jászó alatt. Az egyik mingyá fogja a vasvellát, a nyelëve odaszó egy jó nagyot Péter ódalába: »Hé, koma, mit alszotok itt, gyerték mulatni!«

Péter csak lapított, nem szót sémmit, de ahogy az emberek eméntek, elkezdett fészkelőnni, hogy Jézus is fölébreggyen. Persze Jézus tutta ám, hogy Pétert ódalbavágták, de nem mozdút. Ahogy Péter észrevette, hogy Jézus fölébrett, megkérte, hogy cseréjjenek helyet, hogy méhessén ő belére, mer fázik. Jézus még ekkó sē nem szót sémmit, csak helyetcserét vele.

Ahogy telik az éccaka, mégin arra kószál az a két ember. Odanéznek a jászó alá, oszt látják ám, hogy még mindig ott alszának alatta az emberek. Most a másik kapja kezibe a vasvellát, oszt mégy éb-reszteni. De az első aszongya neki: »Te komám, annak a külsőnek én má attam egy kicsit, aggyá most a belsőnek!« Az asztán mégint jó odadörgöt néhányat Péternek, mer ekkó má ő volt belü, oszt ahogy láttják, hogy nem mozdúnak, hát csak eméntek.

Így járt Péter Jézussa, mégin ő kapott, mer bé akarta csapni.

Elbeszélte: n. D. Tarján Ferenc

*Társulatunk kiadásában megjelent
a Káldi-Neovulgáta bibliafordítás!*

Keves Tagtársak, Kedves Olvasók!

Régi vágyunk teljesült most, amikor sikerült végre saját kiadásban megjelentetni a teljes Szentírást. Több, mint öt évvel ezelőtt jöttek hozzám fiatalok azzal a kéréssel, hogy adjuk ki a katolikus Szentírást kis méretben, amit bár-hová magukkal vihetnek. (Még aláírásokat is gyűjtöttek ezzel a kéréssel!)

Amikor pedig a határainkon túl élő magyar testvéreinknek Bibliára gyűjtöttünk, mindig gondolt jelentett, hogy a bibliákat más kiadóktól kellett megvásárolnunk, és így lényegesen kevesebbet vihettünk ki, mintha saját kiadásunk lett volna.

Mindezek arra ösztönöztek, hogy dolgozzunk és küzdjünk azért, hogy Bibliatársulatunk saját Biblia-szöveggel rendelkezék, amit bármikor, bármilyen formában kiadhatunk.

Isten kegyelméből, számos biblikus szakember és sok-sok áldozatos munkatársunk fáradozása nyomán, s nem utolsósorban hazai és külföldi jótevőink támogatása eredményeként végre megvalósulhatott régi álmunk: megjelent a magyar katolikus zsebbiblia két méretben, és ezt ráadásul – az ezredfordulóra való lelki előkészület megkönnyítése érdekében – jubileumi kedvezménnyel árúsíthatjuk.

Az egykötetes, kisalakú bibliakiadás két méretben jelent meg (10.5x16.5 cm és 12x18.5 cm), a kisebb méretűből korlátozott számban kapható olyan példány is, amelynek borítóját színes kép díszíti.

Amikor hálát adunk Istennek ezért a lehetőségért, és köszönetet mondunk munkatársainknak és jótevőinknek, kérjük Isten áldását, hogy szolgálja ez a bibliakiadás is magyar egyházunk és nemzetünk lelki-erkölcsi megújulását.

Bízunk abban, hogy Kedves Tagtársaink és Olvasóink, a katolikus intézmények és közösségek vezetői és tagjai Isten szavát örömmel fogják hordozni nemcsak zsebkönyvként, hanem a szívükben is, és élni fognak a lehetőséggel, amelyet a kedvezményes árral nyújtunk, hogy apostolai legyenek Isten Szavának, és Isten üzenete mind többek életét átalakítsa és megszentelje.

Szeretettel:

Budapest, 1997. jún. 20.

Tarjányi Béla

Tájékoztatásul közöljük a következőket:

1. Hosszas kül- és belföldi jötevő-keresés eredményeként mintegy 10.000 db bibliát 33%-os **jubileumi kedvezménnyel** tudunk a magyar hívek, fiatalok számára biztosítani. A kedvezményes árusítás során tudatosítani kell a vásárlókban, hogy ezen bibliák árának egyharmadát hazai és külföldi jötevők fizetik meg, és hogy a kedvezményt a későbbiekben csak akkor tudjuk biztosítani, ha ezután is lesznek, akik egy részt átvállalnak mások szentírásának árából. Erre hívja fel a figyelmet – más, hasznos információk mellett – a bibliákba helyezett betétlap. – *A kedvezményeket ld. a hátlapon!*

2. Itt szeretnénk kedves Tagtársaink és Olvasóink szíves elnézését kérni azért, hogy a Jeromos füzetek előző száma csak nagy késéssel jelenhetett meg. Tagtársaink és Olvasóink bizonyára el tudják képzelni, hogy mennyi munkánk volt a bibliakiadás előkészítésével, és a Füzet szerkesztésével nem akartuk a Biblia kiadását tovább késleltetni. Köszönjük megértésüket!

Társulatunk életéből

A budapesti **Jeromos esték** keretében januárban **Erdő Péter** professzor előadásában azt mutatta be, hogy milyen nagy mértékben szolgált alapként a Szentírás a kánonjog előírásai számára. Februárban **Ladoci Gáspár** püspök atya tartott igen érdekes előadást a különféle műfajú és beállítottságú újszövetségi apokrif iratok keletkezéséről, valamint az egyes részegyházakban való használatokról a végleges kánon kialakulásáig. Márciusban **Kránitz Mihály** professzor az Ószövetség alapján bemutatta, mit várt a zsidóság Isten országától, majd részletezte az Újszövetség tanúságát Jézusnak e legfontosabb tanításáról. Áprilisban **Vanyó László** professzor igen sok fontos és érdekes tényre világított rá az egyházatyák korában használt Szentírás-szövegekről tartott előadásában, különös tekintettel a Septuaginta és a Vulgata fordításra, valamint a Diatesszaronra (a Tatianosz által szerkesztett evangélium-harmóniára). – Májusban **Thorday Attila** atya előadását hallgathattuk meg »Szent Pál evangéliuma Krisztus feltámadásáról« címmel. Június 11-én hálaadó szentmise és **Tarjányi Béla** előadása (Jézus és tanítványai) zárta le az első félévet.

A Jeromos esték a nyáron szünetelnek; októbertől ismét szeretettel várjuk az érdeklődőket (minden hó második szerdáján 18 órakor).

Társulatunk **Váci egyházmegyei tagjai** és Szentírást szerető érdeklődők (összesen 55 résztvevő) február 8-án összejevetelt tartottak a Püspökség Oktatási Központjában, a következő programmal: koncelebrált szentmise (*Keszt-*

M e g h í v ó

A Bibliatársulat vezetősége nevében Társulatunk minden tagját szeretettel meghívom a Szent Jeromos Bibliatársulat 1997. évi

rendes közgyűlésére,

amelyet 1997. szept. 27-én fél 11 órától tartunk a budapesti Bibliaközpontban (Bp. VI. ker. Teréz krt. 28.I.6.).

Amennyiben a jelzett időpontban a Tagság fele nem lesz jelen, az 1997. évi második rendes közgyűlést szept. 27-én 11 órától tartjuk meg a Bibliaközpontban. Ez a második közgyűlés a résztvevők számától függetlenül határozatképes lesz. A közgyűlés előtt 10 órákor szentmise keretében adunk hálát Istennek a kapott jótéteményekért.

Szeretettel várjuk minden kedves társulati Tagtársunkat

Budapest, 1997. jún. 29.

Tarjányi Béla ügyv. elnök

helyi Ferenc püspök atya vezetésével és homiliájával), *Tarjányi Béla* professzor, Társulatunk elnökének előadásai (a szentírásmagyarázat módszerei, a közösségi bibliaolvasás), majd ebédszünet után *Vágvölgyi Éva* által vezetett elmélkedés, végül pedig a bibliaapostolkodás konkrét lehetőségeinek közös megbeszélése (*Székely István* bevezetőjével). A kitűnő szervezés váci tagtársaink érdeme (*Bánó Georgina* vezetésével).

A **győri Jeromos-csoport** összejöveteleinek témái voltak: jan.-ban »Jézus, valóságos Isten és valóságos ember«, februárban »Jézus és a betegek; Jézus és a gyógyítás«, márciusban »A könnyező Szűzanya«, áprilisban »Feltámadás és megjelenések, ahogy azt a Szentírás tanúsítja«, májusban »Jézus mennybemenetele és a Szentlélek eljövetele« (*Wolf Pál Péter* atya előadásai).

Szegeden 1996 őszén az egyetemi lelkészség keretében *Dr. Thorday Attila* teológiai tanár biblikus előadásokat tartott (ezek témái: A bibliai teremtéstörténet; Izrael néppé formálódása; Prófétaság az Ószövetségben), május 8-án

Társulatunk

pedig »A szövetség mint Isten ajándéka és az ember elkötelezettsége« címmel tartott előadást a Viski Károly Múzeumban.

Az idén is sikerrel zárult a Társulatunk *Győri Egyházmegyei csoportja* és a Mosonmagyaróvári Piarista Általános Iskola és Gimnázium által meghirdetett *gyermekrajz-pályázat*. 864 alkotás érkezett az ország 83 oktatási intézményéből és a határon túlról, még Kanadából is. A zsűri 219 művet talált kiállításra-méltónak. A díjak és oklevelek mellett az első hat helyezett, valamint a határon túli díjazott alkotás szerzője résztvehet az idén negyedszer megrendezendő hanságiheti festőtáborban. A középiskolás kategória első helyezettjének Mosonmagyaróvár polgármestere a város ezüstplakettjét ajándékozta.

A *győregyházmegyei csoport* lelkes tagjai (fiatalok és idősek egyaránt) Wolf Pál Péter atya vezetésével május 2-án Budapesten tettek látogatást. A Sziklakápolnában bemutatott szentmise után megcsodálhatták (szakszerű biblikus magyarázattal) a Szépművészeti Múzeum néhány bibliai tárgyú festményét. A csoportot a Bibliaközpontban Tarjányi Béla professzor fogadta. Igen érdekes volt a Zsidó Múzeum megtekintése; ez után vacsoraként »kóser ételeket« ettek, végül pedig – a péntek esti szertartás ellenére – rövid látogatást tettek a megújított Dohány utcai zsinagógában. Szép és tanulságos élmény volt.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten [az év páros péntekjein du. 5-6-ig a Bibliaközpontban] **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiejdse munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. **A szentségimádások időpontja és az elmélkedések témája** 1997. júliustól szeptemberig: júl 11: (Szent Benedek) Mt 19,27-29; júl. 25: (Szent Jakab) Mt 20,20-28; aug. 8: (Szent Domonkos) Mt 16,24-28; aug. 22: (Szűz Mária Királynő) Mt 22,34-40; szept. 5: Mt 6,1-4; szept. 19: Mt 6,5-8. – A közös ima erejét Társulatunk életében kézzelfoghatóan tapasztaljuk. Az alakulás óta eltelt idő alatt óvatos reményeinket messze túlhaladva sok segítséget kaptunk, és sok mindent tehattünk a Szentírás-központú keresztény élet terjedése, fejlődése érdekében.

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk Tagjai és füzetiünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kékezi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában, igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében ismételten szívből megköszönni!

Tarjányi Béla

**M E G J E L E N T A Z O L C S Ó
Z S E B B I B L I A !**

*A Szent Jeromos Bibliatársulat Szöveggondozó Bizottsága
ötéves kitartó munkával elkészítette
a Káldi-féle bibliafordítás javított változatát a Neovulgáta alapján.
A magyarázatokkal ellátott, kisméretű Bibliát átmenetileg
rendkívüli jubileumi kedvezménnyel árúsítjuk.*

Á R A I N K: méret: 10.5x16.5 cm 12x18.5cm
teljes ár (Áfával) 100% 1760 Ft 1960 Ft

Mintegy 10.000 db. bibliát 33%-os **jubileumi kedvezménnyel**
tudunk a magyar hívek, fiatalok számára biztosítani:

kedvezményes bolti ár

[ajánlott] **-33% 1180 Ft 1320 Ft**

*Az Egyház szándéka szerint ösztönözni és könnyíteni szeret-
nének a Szentírás **belső egyházi terjesztését**, hiszen Isten Sza-
vának közvetítése lelkipásztori, hitéleti tevékenység. Ezért
egyházi közösségek, iskolák, intézmények, plébániák, hitok-
tatók, bibliaapostolok számára a bibliákat Bibliaközpontunk az
alábbi kedvezményekkel biztosítja:*

helyszíni készpénzfizetés esetében
-50% 880 Ft 980 Ft

postai szállítással, utólag fizetve
-45% 968 Ft 1078 Ft

*A kisebb méretű biblia a borítón színes képpel is kapható;
ennek ára megegyezik a nagyobb méretű árával.*

Könyvterjesztőknek a teljes árból 53-60 % kedvezmény!

Kapható és megrendelhető: **Szent Jeromos Bibliatársulat**
1066 **Budapest** Teréz krt. 28. I/6. Tel.: 1/332-22-60

Isten Szava

Éves hozzájárulás (postaköltséggel): 400 Ft

Értés

*Van, aki csak a szavakat érti,
Van, aki a szavak mögött
Felfénylő valóságot is megérti.*

*Aki csak a szavakat érti,
Kívül marad, csak a felszínt látja.*

*Aki a szavak mögött rejlő
Valóságot is felfogja,
Csak az érti meg maga körül a világot.*

Havva

örökre megmarad
